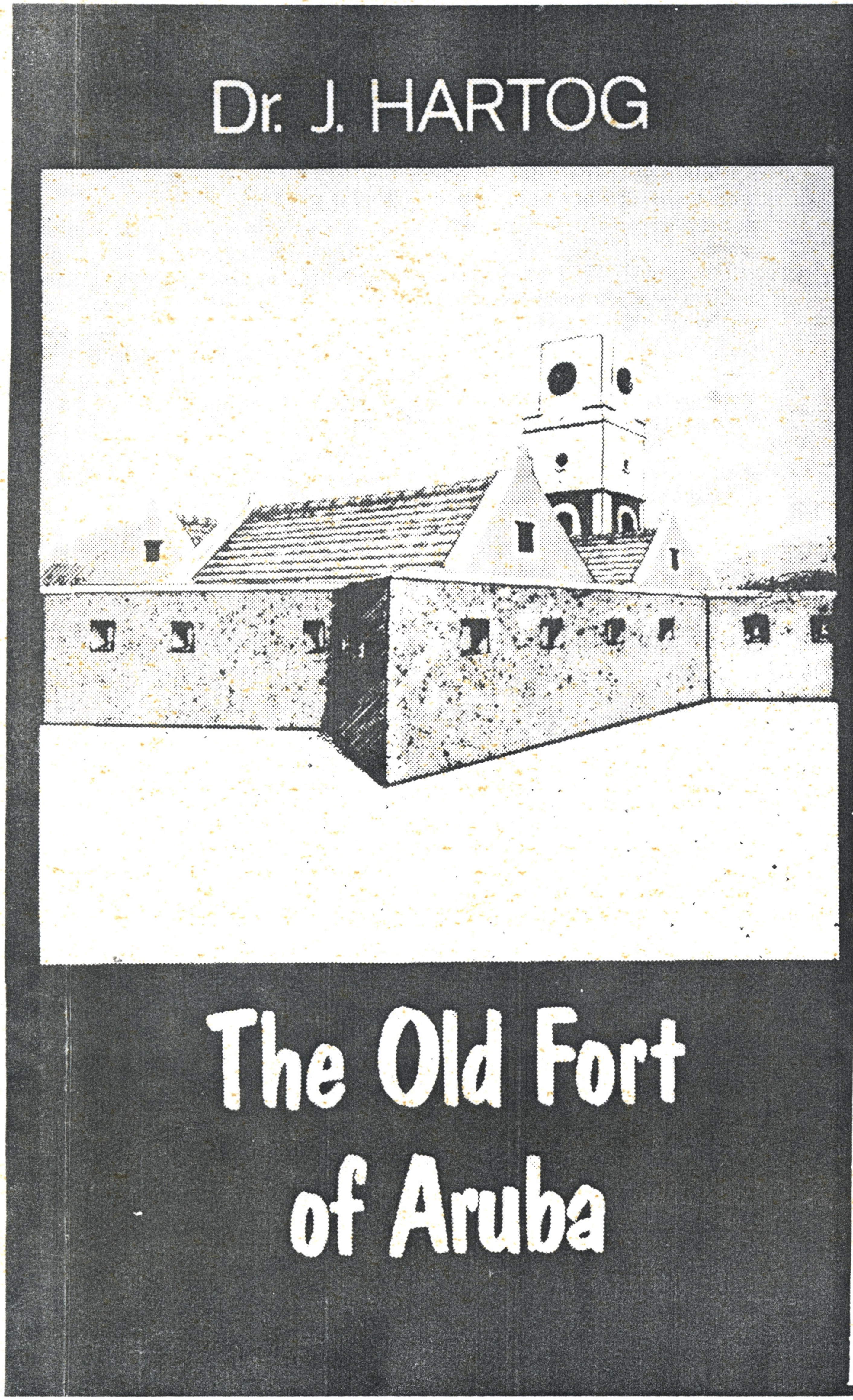

een bespreking door K. Romkes

"The old fort of Aruba" heet het jongste boek van Dr J. Hartog. Zijn zoveelste over de Nederlandse Antillen. En nu eens niet over een van de eilanden apart of over een kerk in dit gebied, maar over een klein onderdeeltje van Aruba, namelijk het oude fort. Of eigenlijk ook weer niet, want het gaat ook over de ernaast staande toren, de haven en Oranjestad.

Dat de heer Hartog dit onderwerp gekozen heeft als onderzoeksthema is wel te begrijpen. Het fort en de toren zijn nog maar kort geleden gerestaureerd en in gebruik genomen als museum en — zoals onlangs te zien was bij de inauguratie van de nieuwe staat Aruba en de beëdiging van de nieuwe ministers — als officieel gebouw. De schrijver heeft dit laatste niet kunnen bijwonen; hij heeft vroeger een groot deel van zijn leven gewoond in een huis, dat, bijna tegen de muren van het door hem beschreven fort was gelegen. Een deel van de restauratie heeft de schrijver dus van heel dichtbij kunnen volgen.

Het is een boekje in het Engels geworden, denkelijk om het gemakkelijker toegankelijk te maken voor de toeristen. De vertaling is van E. Bentley- Fowler, terwijl de omslagtekening, natuurlijk van fort en toren, verzorgd is door L. de L'Isle. Wel iets bijzonders is, dat het gepubliceerd is door het Cultureel Centrum Aruba. De toenmalige voorzitter van dit C.C.A., Jan H.Beaujon, heeft ook het voorwoord verzorgd.

Het fort is gebouwd in 1796 en is daarmee het oudste nog bestaande gebouw op Aruba. De losstaande toren dateert van 1866 en heeft met de verdediging niets te maken, maar is opgezet als vuurtoren èn als toren met een bel om de tijd aan te geven, toen nog bijna niemand een klok of horloge bezat.

De schrijver beschrijft niet alleen de geschiedenis van toren en fort en alle wederwaardigheden, restauraties, gebruik, bewoners, enz., maar ook de geschiedenis van Oranjestad en de bouw- activiteiten aldaar. Toen het fort gebouwd werd, bestond Oranjestad alleen maar uit enkele huizen op de heuvel van Ponton. Het fort is dus een stimulans geweest om zich te Playa te vestigen. Dit blijkt ook wel uit de bouw van de (oude) Protestantse kerk aan de Wilhelminastraat in 1846. Zelfs wordt beschreven hoe er ook nog een tweede, kleiner fort geweest moet zijn op de plaats waar nu D.O.W. gevestigd is. Ook wordt verteld dat het fort vroeger in een soort wildernis/bos aan het water stond en hoe later de haven voor een deel is gedempt om de boulevard en het Wilhelminapark te kunnen aanleggen na het forceren van een nieuwe haveningang, die nu in feite niet meer zoals vroeger door het fort bewaakt werd. Trouwens, de schrijver vermeldt al, dat die functie van fort omstreeks 1830 verloren is gegaan.

De pier, die onlangs met puin is aangelegd vòòr het fort in de Paardenbaai en mogelijk het begin zal worden van een heel jachthavenplan, is dus eigenlijk een herhaling van wat eerder gebeurd is.

Uit dit boekje blijkt ook, dat Aruba en Oranjestad in de vorige eeuw niet veel te betekenen hadden, maar dat de opkomst van eiland en stad min of meer gelijk vallen met de komst van de olie- raffinaderijen. Hier wordt even een klein foutje gemaakt door schrijver of zetter, want op blz. 49 worden de stichtingsdata van de Eagle Oil Company en van de Lago Oil and Transport Company verwisseld. Zo wordt ook op blz. 55 het jaar van de aanslag van Urbina op Curaçao een jaar te vroeg gesteld. Dit is namelijk het jaar van zijn gevangenschap in het fort, zoals vermeld wordt. Misschien kan de schrijver bij een volgende druk van het boekje vermelden wat de draagwijdte van de in het fort opgestelde kanonnen ongeveer was.

Rest nog te vermelden, dat het boekje versierd is met veel reproducties van oude prenten en tekeningen van vroegere en huidige gebouwen, plattegronden, enz. van fort en toren. Al met al een waardevolle aanwinst voor de geschiedenis van Aruba, zowel voor het volk van Aruba zelf als voor de geïnteresseerde toerist. ●

K. ROMKES